Tað endaliga samgonguskjalið

Tann 10 januar í ár varð nýtt landsstýri skipað millum javnaðarflokkin, tjóðveldisflokkin, sjálvstýrisflokkin og kristiliga fólkaflokkin, Føroya framburðs- og fiskivinnuflokk.

Grundarlagið undir hesi samgongu er tað skjalið, sum hesir fýra flokkar skrivaðu undir tíðliga hósmorgunin — sama dag, sum val fór fram av løgmanni og landsstýrismonnum.

Útkastið til samgonguskjalið varð prentað í fleiri bløðum herfyri. Í dag prenta vit tað endaliga skjalið.

Føroya Javnaðarflokkur, Tjóðveldisflokkurin, Sjálvstýrisflokkurin og Kristiligi Fólkaflokkurin — Føroya Framburðs- og Fiskivinnuflokkur eru samdir um at ganga saman um skipan av landsstýri aftaná løgtingsvalið 1984.

Sum grundarlag undir tí politikki, sum skal rekast í valskeiðinum, eru flokkarnir samdir um hesa skrá:

Førdur verður ein fíggjar- og búskaparpolitikkur, ið kann roynast trygt støði fyri vinnuligt og alment virksemi og neyvt stýrdari útbygging.

Sýnt verður størsta varsemi í almennari peninganýtslu eins og privat nýtsla og íløgur verða undir strongum eftirliti.

Landið skal hava innlit har tað luttekur í ábyrgdini og ávirkan, tá eginpeningur er settur í.

Stevna samgongurnar er at leggja búskapin so til rættis, at størst møgulig varandi tjóðarúrtøka fæst burturúr náttúrugivna ríkidøminum, at hava vinnu fyri allar vinnuførar hendur og at vissa øllum stættum rímuligan og rættvísan part av tjóðarúrtøkuni, og ansa eftir, at størri byrðar ikki verða lagdar á inntøkuveiku stættirnar.

Møguleikar landsstýrisins at fremja eina veruliga búskaparstýring verða útbygdir, og skipað verður búskapardeild í landsumsitingini til tess at samskipa alt virksemi, ið viðvíkur peningagongd, rentustøði, lántøkum, íløgum, skatting og tolling eins og hagfrøðisligu skrásetingini. Lógin um búskaparráð verður endurskoðað undir búskapardeildini. samskipað undir búskapardeildini. Miðað verður ímóti at leggja partar av hesum virksemi til landsbankan at umsita, tá hesin fer at virka.

Løgd verður fýra ára íløguætlan, sum í høvuðsheitum strikar upp týdningarmiklu íløgurnar í hesum árum. Her verður hugsað um bæði almennar og vinnuligar íløgur. Hesar íløguætlanir skulu endurskoðast árliga, tá fíggjarlógirnar verða gjørdar.

Fiskivinnumál

Fiskivinnupolitikkurin tekur grundstøði í tí livandi ríkidømi, ið finst innan fyri føroyska fiskimarkið soleiðis, at hetta verður troytt á hin skynsamligasta og mest lønandi hátt.

Skilagóð stovnsrøkt skal tryggja,at hetta ríkidømi støðugt kann endur-

Framhald á síðu 15

Framhald av síðu 14

nýggja seg sjálvt, og skal tí fáast til vega ein strong stýring av allari veiðu á føroyskari landleið og ílegunum til hesa veiðu.

Neyðugt verður at varðveita flest møgulig fiskirættindi á øðrum leiðum, og verður hetta gjørt við sáttmálum við onnur lond, eisini við fiskirættindum á føroyskum øki í býti.

Ílegur til fiskiveiðu á øðrum leiðum mugu bert fremjast í neyvum samsvari við teir langtíðarmøguleikar, hesir sáttmálar goyma.

Meginreglan í endurnýggingarpolitikkinum er, at veiðuorkan til teir mest troyttu gagnfiskastovnar er nóg stór, og verður tí veiðiorka at taka burtur úr, so hvørt nýggj kemur afturat.

Ílegur til nýggjar veiður, nýggjar leiðir ella troytan av lítið veiddum fiskasløgum, verða at meta av fremsast møguliga sakkunnleika.

Við tí neyva innliti í fiskasølumál, sum fiskimenn og hitt almenna hava sjálvsagdan rætt til, verður lagdur ein sølupolitikkur, ið miðar ímóti at fáa munandi meira burturúr soleiðis, at tað sum nú tørvar til framleiðslukostnað, rentur, avdráttir og fæfeingistilgongd, fæst til vega yvir søluprísin.

Stuðlað verður undir eina broytta, fjøltáttaða og meirgóðskaða framleiðslu, ið samstundis kann minka um hallið í rakstrinum av høvuðsvinnu okkara.

Út frá hesum setningi verður farið undir at endurskoða alla stuðulsskipanina til fiskivinnuna, ásannandi at hendan í roynd og veru er ein støðug umfordeiling av fíggjarorkuni yvir fíggjarlógina, og hetta í sjálvum sær er ov kostnaðarmikið.

Ídnaður og handverk

Politikkur, ið tileggjar og stuðlar øktari ídnaðar- og handverksframleiðslu verður rikin.

Endurskoðanin av tolli og avgjøldum verður gjørd við atliti til lagaligastu arbeiðsmøguleikar og framleiðslutreytir fyri føroyska ídnaðin.

Menningarstova fyri ídnað, handverk og tænastuvirksemi fer undir ráðgeving til politiskar myndugleikar, teir játtandi grunnarnar, ídnaðarfyritøkur og einstaklingar.

Menningarstovan skal eisini fremja gransking og vørumenning og gera marknaðarkanningar uttanlands ella stuðla slíkum virksemi, tá hetta verður framt á privatum grundarlag.

Ídnaðinum verður veittur møguleiki fyri at skipa eina sølu- og útflutningsmiðstøð í samvinnu við menningarstovuna.

Virksemið hjá Ídnaðargrunninum, Menningargrunninum, Menningarstovuni og øðrum fíggjarstovnum verður at samskipa í mestan mun, og fíggjarorka grunnanna økt, so hvørt ráðini eru til tess.

Dentur verður lagdur á útbúgvingar, ið veita kunnleika til nýtøkni, sum kann útvega munandi tal av arbeiðsplássum innan nýggjar vinnur. Virkað verður fyri hollastu eftirútbúgving av handverkarum og arbeiðarum.

Stuðulin til skipabygging verður í størri mun tengdur at rationalisering, planlegging, nýtøkni, projekterings- og fyriskipanarorku, sum støði undir menning av veruligum kappingarføri.

Í almennu fyrisitingini verður skipað teknisk deild ella sáttmáladeild at hava eftirlit við og luttaka í gerð av skipabyggisáttmálum, sum hitt almenna luttekur í. Eisini skal deildin vera føroyskum skipasmiðjum til hjálpar við útvegan og gerð av sáttmálum, møguligari samskipan av innkeypi av byggitilfari og virksemi annars. Spurningurin um eginpening í skipum verður tikin upp við tí fyri eyga at fáa størri samsvar millum reglur og praksis.

Virkir, sum hava serligan arbeiðsskapandi týdning, eiga ikki at steðga vegna fíggjarligar ella aðrar kreppur. Í slíkum føri kann landsstýrið fáa heimild til í ásett tíðarskeið at skipa fyri rakstrinum meðan orsøkirnar til trupulleikarnar og møguleikarnar fyri rakstrinum framyvir verða kannaðir og/ella ognarviðurskiftini umskipað.

Alivinnan

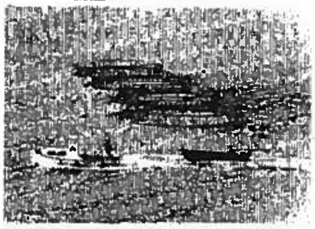

Lóggáva verður gjørd um alivinnu og havbúnað, og útbygging vinnunnar skipað undir neyvum almennum eftirliti, sum tryggjar hóskandi fígging, neyðuga eginfígging, skilagóðan rakstur og heilsufrøðisliga verndi.

Settur verður tí djóralækni, serkønur í fiskarøkt og dálkingarfyribyrging, og skipað verður fyri skeiðvirksemi til skúling av alarum og havbúnaðarfólki.

Farið verður undir útseting av laksasmolti í stóran mun, og »Ocean ranching«-vinna verður sett í gongd.

Alíumhvørvið verður at verja við lóggávu. Øll útbygging vinnunnar fer fram í neyvari samvinnu við góðskingarvirkini.

Landbúnaður

Í samráð við vinnuna verður regluliga mett um í hvønn mun, vit eiga at vera sjálvbjargin við búnaðarvørum, og hvør nýdyrkan og ný-fløga, krevst til tess.

Tí, sum vil virka innan landbúnað, verður útvegaður møguleiki fyri hesum, og kemur tí øll almenn jørð undir brúksskyldu, eins og miðað verður ímóti, at ognarjørð verður røkt.

Búnaðarfólk eiga at fáa eina nýtiliga avloysingarskipan.

Samgongan tekur til viðgerðar og møguliga nýskipan hesi viðurskifti innan landbúnaðin: fyrisiting jarðarráðsins og almennu landbúnaðarumsitingina sum heild, jarðarleigu, marknaðar- og søluviðurskifti, eins og sjálva jarðarlóggávuna.

Blómu-, urtagarðs- og vakstrarhúsframleiðslan verður at stimbra mest møguligt.

Sjóvinna

Veruligur sjófartspolitikkur verður rikin. Allar altjóða konventiónir, sum neyðugt er at seta í gildi, verða settar í gildi beinan vegin. Í landsumsitingini verður fulltrúi settur at taka sær av sjófartsmálum.

Føroyska vælferðartænastan fyri útisiglandi og langfarafiskimenn verður samskipað tænastuna hjá hinum norðurlondunum.

Virkað verður fyri hollastu sjómannaútbúgving.

Útbygging farmaskipaflotans verður framd eftir ætlaðari og fastari stýring, so búskaparjavnvágin ikki avlagast.

Íløgustuðulin til farmaskipabygging verður avtikin. Í staðin kann hóskandi rentustuðul veitast, um hetta gerst neyðugt av útlendskum tiltøkum, ið avskepla kappingarstøði vinnunar.

Handilsmál

Føroysk handilsvinna skal í mestan mun virka uttan óneyðugar millumhandlarar, og skal hitt almenna við lóggávu og avtalum virka fyri hesum soleiðis, at teir týðandi vørubólkarnir kunnu útvegast brúkarunum á bíligasta hátt.

Í serligum førum kann heimild veitast til alment keyp av størri vørunøgdum, og kooperativ samtøk til keyp av byggitilfari, skipsútgerð ella øðrum vørum, ið hava serligan týdning fyri samfelagsbúskapin, kunnu veitast íløgustuðul ella alment veðhald, tá vørurnar á henda hátt kunnu útvegast bíligari.

Keyp til almenna nýtslu verður samskipað í tann mun, hetta letur seg gera.

Øll nýskapandi útflutningstiltøk verða at stimbra og menna við fjøltáttan fyri eyga.

Skattur og tollur

Skattaskipanin verður slík, at vissa er fyri, at allar inntøkur verða givnar upp til skattamyndugleikarnar, og allir landsins borgarar koma undir rímuliga og rættvísa skatting, og verður tí skattaeftirlitið útbygt.

Brot á skattalógina verða viðgjørd sum revsimál.

Reglurnar í skattalógini um at partafelag kann yvirtaka ogn og skuld frá verandi virki verða broyttar soleiðis, at tað ikki við broytan av virðum skal bera til at útvega sær skattafrían vinning.

Broytingar og avmarkingar verða gjørdar í avskrivingarreglunum. Tryggjað verður at avskrivingar ikki fara til privata nýtslu, men at hesar í størst møguligan mun koma vinnuni til góðar.

Vinningur, sum stendst av skipasølu og sølu av bygningum og gøgnum til vinnulig endamál, kemur undir skattskyldu eftir serligum reglum. Tiltøk, sum skerja møguleikarnar fyri, at peningur verður tikin úr partafeløgum til privata nýtslu, verða framd.

Barnafrádrátturin í landsskattinum verður hækkaður. Skattalágmarkið somuleiðis. Hetta verður gjørt í sambandi við at landskassin skal hava eykainntøkur við broyttum tollgjøldum. Reglurnar um barnafrádrátt í komm-

At skunda undir nevndararbeiðið við endurskoðanini av sjúkradagpeninga-

Persónsfrádrátturin hjá fólkapensionistum verður hækkaður og hareftir javnførdur regluliga. Afturhaldsskipanin verður kannað og neyðugar broytingar verða gjørdar.

Møguleikarnir fyri at skatta hjún við helvtarbýti og avleiðingarnar av hesum verða kannaðir.

Kannað verður um frádrátturin fyri rentukostnað skal broytast.

Tolllógin verður at broyta, einfaldgera og tillaga altjóða reglum, samstundis, sum miðað verður ímóti, at hon veitir fremstu møguleikar fyri stýring av innflutninginum og neyðugar inntøkur til landskassan.

Almanna- og heilsumál

Øllum teimum, sum av sjúku, avlamni ella vinnuloysi, ikki eru før fyri at bjarga sær og sínum, verður tryggjað neyðug hjálp og sømulig lívikor, m.a. við hesum tiltøkum:

At fremja samtyktina um heilsuligar og sosialar eindir

At partar arbeiðsmarknaðarins koma at luttaka í sjúkradagpeningaskipanini.

At skunda undir nevndararbeiðið við endurskoðanini av sjúkradagpeningaskipanini.

At fremja lóggávu um eykapensión.

At leggja tíðarætlan fyri hóskandi útbyggjan av sjúkrahúsverkinum.

Beinan vegin at taka upp samráðingar í felags sosialu nevndini fyri at javnføra sosialu pensiónirnar og broyta lógina um avlamispensión, soleiðis at inntøkan hjá hjúnarfelagnum ikki ávirkar pensiónsupphæddina.

Bygging av ellis og røktarheimum í smærri eindum um landið verður framd.